

Verslag internetconsultatie wetsvoorstel leeruitkomsten hoger onderwijs

1. Inleiding

Van 1 juni 2021 tot 6 juli 2021 kon iedereen via de internetconsultatie reageren op een conceptversie van het wetsvoorstel leeruitkomsten. In deze periode kwamen er 25 openbare reacties binnen. Naast reacties van onderwijsinstellingen, hebben het Interstedelijk Studenten Overleg, de Vereniging van Universiteiten, de Algemene Onderwijsbond, de Nederlandse Raad voor Training en Opleiding en de Leido Academy gereageerd. Er zijn ook anonieme reacties binnengekomen. Op basis van de internetconsultatie is het wetsvoorstel op een aantal punten aangepast. De (belangrijkste) opmerkingen en vragen uit de internetconsultatie worden in dit verslag besproken.

2. Achtergrond wetsvoorstel leeruitkomsten

De samenleving en arbeidsmarkt veranderen in rap tempo. Daardoor is er ook een grotere behoefte aan hoger opgeleiden. Naast dat deze ontwikkeling een beroep doet op het adaptief vermogen van burgers om snel in te spelen op verandering, vraagt het ook van onderwijsinstellingen om te variëren in de aanpak en inrichting van opleidingen. Een onderwijsinstelling moet sneller in staat zijn om in te spelen op de behoeften van studenten en de arbeidsmarkt.

In 2016 startte het experiment leeruitkomsten als deel van de pilots 'flexibilisering hoger onderwijs'. Het doel van het experiment: i) grotere deelname van (volwassen) studenten aan deeltijdse en duale opleidingen en ii) het verlenen van meer graden. Naar aanleiding van het experiment leeruitkomsten wordt het experiment door middel van een wetsvoorstel verankerd in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW).

Met dit wetsvoorstel wordt meer ruimte gecreëerd voor instellingen om studenten meer regie te geven op het ontwikkelen van een gepersonaliseerde leerroute door de opleiding heen. De mogelijkheid voor flexibilisering van het onderwijs op basis van leeruitkomsten geldt voor zowel het hbo als het wo en voor alle opleidingsvarianten; voltijd, deeltijd en dual.

3. Internetconsultatie

3.1. Samenvatting van internetreacties

Hoewel veel reacties op de internetconsultatie positief van aard zijn, zijn er verschillende aandachtspunten naar voren gebracht.

3.1.1. Verhouding leeruitkomsten en onderwijseenheden

Uit een aantal reacties is gebleken dat er onduidelijkheid bestond over de verhouding tussen eenheden van leeruitkomsten en onderwijseenheden. Er zijn suggesties gegeven om onderwijseenheden te koppelen aan leeruitkomsten, en 'eenheden' of 'onderwijseenheid' als een overkoepelende term te gebruiken.

Het wetsvoorstel is op dit punt aangepast. 'Onderwijseenheid' wordt als overkoepelende term gebruikt waarmee 'eenheid van leeruitkomsten' een specifieke uitwerking is van een onderwijseenheid. Dit betekent dat onderwijseenheden en eenheden van leeruitkomsten binnen een opleidingsinrichting naast elkaar kunnen en mogen bestaan. In welke verhouding, dat wordt door de opleiding zelf bepaald.

3.1.2. Studieplan

In het algemeen wordt het nut van een studieplan onderschreven. Toch is een aantal onderwijsinstellingen van mening dat het studieplan in dit wetsvoorstel te veel in detail is uitgewerkt. Volgens een aantal onderwijsinstellingen is het beter om de onderwijsinstellingen zelf

te laten bepalen hoe zij het studieplan inrichten. Daarnaast zijn er ook suggesties gedaan over het minimum aantal momenten per jaar dat het studieplan geëvalueerd en besproken dient te worden. In het vorige concept was dit 'ten minste twee keer per jaar'. In de reacties op de internetconsultatie werd ook een minimum van één keer per jaar genoemd, of geen minimum indien een studieplan voor meerdere jaren wordt vastgesteld.

Het Interstedelijk Studenten Overleg (hierna: ISO) geeft aan dat de onderwijsinstelling verantwoordelijk blijft voor het faciliteren van de inhoud en kwaliteit van een opleiding die bestaat uit eenheden van leeruitkomsten en de onderwijsinstelling dient hierin ook een begeleidende rol te vervullen. Het ISO heeft zich daarom ook minder positief uitgesproken over de toelichting die bij het voorgestelde artikel 7.14a van de WHW wordt gegeven, waarin staat dat voor de invulling van het studieplan initiatief en regie van de student wordt verwacht. De Algemene Onderwijsbond (Hierna: AOb) heeft aangegeven dat het studieplan niet duidelijk is verwoord.

Het wetsvoorstel is verduidelijkt en deels aangepast op dit onderdeel. Het belang van goede begeleiding bij het komen tot afspraken die in het studieplan worden vastgelegd is benadrukt. Voor het studieplan gelden een aantal wettelijke vereisten, verder is het studieplan nu vormvrij.

3.1.3. Studielast

Verschillende onderwijsinstellingen zijn positief over een alternatieve grondslag voor studielast zodat de relatie tussen studiepunten en studiebelastingsuren losgekoppeld kan worden indien er met eenheden van leeruitkomsten wordt gewerkt. Een ander deel van de onderwijsinstellingen stelt voor geen alternatieve grondslag op te nemen in de wet, omdat een alternatieve grondslag ingewikkeld of niet mogelijk zou zijn. Het ISO is van mening dat er gelet moet worden op te grote verschillen in de grondslag tussen onderwijsinstellingen en misschien zelfs tussen verschillende opleidingen binnen dezelfde onderwijsinstelling. Volgens het ISO moet het kader waarbinnen de grondslag wordt bepaald, concreet en duidelijk worden opgesteld. De Vereniging van Universiteiten (hierna: VSNU) waarschuwt dat het hanteren van een alternatieve grondslag ingewikkeld en moeilijk navolgbaar kan blijken. Ze adviseren om dit in de praktijk goed te monitoren.

Gezien de zorgen vanuit verschillende hoeken, waaronder ook de Inspectie van het Onderwijs, is het wetsvoorstel op dit punt aangepast. De koppeling met uren wordt niet losgelaten voor de studielast; de bepaling dat 60 studiepunten overeenkomen met een gemiddelde studielast van 1680 uur geldt ook voor onderwijseenheden bestaande uit eenheden van leeruitkomsten. Wel is de verwachting dat de variatie tussen studenten voor wat betreft studielast in de praktijk groter wordt naarmate er meer persoonlijke leerroutes ontstaan. Desondanks blijft de factor 'tijd' een belangrijke indicator om aan te geven hoe lang een gemiddelde student zonder enige voorkennis of ervaring erover doet om iets te leren.

3.1.4. Binden studieadvies

Een aantal onderwijsinstellingen heeft laten weten dat het niet verstandig is om het bindend studieadvies (hierna: BSA) los te laten voor opleidingen die gebaseerd zijn op eenheden van leeruitkomsten. Een ander deel van de onderwijsinstellingen is juist van mening dat een BSA niet passend is wanneer er gewerkt wordt met eenheden van leeruitkomsten.

Het ISO ziet een meerwaarde in het afschaffen van het BSA en ziet een mogelijkheid in het bespreken van de studievoortgang via het studieplan. De AOb is van mening dat het BSA niet losgelaten kan worden en vindt dat een student tegen zichzelf beschermd moet worden. Lang studeren zonder het behalen van een diploma kan namelijk leiden tot negatieve gevolgen voor student en maatschappij. De reactie van de Leido Academy sluit hierbij aan en begrijpt niet waarom het BSA losgelaten moet worden. De Leido Academy stelt daarbij dat dit binnen de deeltijd zou kunnen betekenen dat de werkgever op moet draaien voor de kosten wanneer een werknemer lang blijft studeren zonder het behalen van een diploma. De VSNU adviseert dat een opleiding zonder BSA onwenselijk is.

Het wetsvoorstel is op dit punt aangepast. De huidige BSA bepaling blijft bestaan, dit geldt ook voor opleidingen die die zijn gebaseerd op eenheden van leeruitkomsten.

3.1.5. Valideren

In een aantal reacties is voorgesteld om het begrip 'valideren' scherp te definiëren.

Daarbij bestaat er verwarring over de verantwoordelijkheid van de examencommissie en de examinerator. De reacties hierover hebben ertoe geleid dat in het wetsvoorstel is opgenomen dat valideren op twee manieren kan worden toegepast, bij het werken met leeruitkomsten: via vrijstellingen en via leerwegaafhankelijke toetsen. In het geval van vrijstellingen, ligt de verantwoordelijkheid bij de examencommissie. Dit is al in de WHW geregeld. In het geval van leerwegaafhankelijk toetsen, ligt de verantwoordelijkheid bij de examinerator.

De internetconsultatie heeft ertoe geleid dat het wetsvoorstel op dit punt is verduidelijkt.

3.1.6. Onderwijsaanbod

Uit de reacties op de internetconsultatie blijkt dat het idee bestaat dat onderwijsinstellingen een opleiding gebaseerd op eenheden van leeruitkomsten kunnen aanbieden zonder leeractiviteiten te faciliteren voor studenten. Daarnaast is naar voren gekomen dat er onduidelijkheid bestaat over of een hybride constructie of mengvorm mogelijk is, waarbij de opleiding niet volledig maar deels uit eenheden van leeruitkomsten bestaat. Een mengvorm wordt wenselijk geacht, zodat sprake kan zijn van een opbouw in de mate van flexibiliteit in een opleiding vanuit een eigen onderwijsvisie. Het ISO ziet graag dat de mogelijkheid wettelijk wordt aangeboden om binnen een opleiding bestaande uit onderwijseenheden, eenheden van leeruitkomsten te volgen (bijvoorbeeld in de vrije ruimte), zo wordt flexibiliteit aan een grotere groep studenten geboden.

Dit punt is in het wetsvoorstel verduidelijkt. Daarnaast is expliciet gemaakt dat de onderwijsinstelling ook bij opleidingen bestaande uit eenheden van leeruitkomsten een verplichting heeft om leeractiviteiten aan te bieden en tenminste een leerroute te faciliteren voor studenten die niet of nauwelijks een persoonlijke leerroute willen of kunnen vormgeven. De feitelijke vormgeving van de beschikbare leeractiviteiten mag door de opleiding echter zowel op het niveau van de eenheid van leeruitkomsten beschreven worden als op opleidingsniveau. Tot slot heeft de opleiding de mogelijkheid om een hybride constructie of een mengvorm aan te bieden doordat eenheden van leeruitkomsten een uitwerking zijn van een onderwijseenheden.

3.1.7. Medezeggenschap

In de internetconsultatie is naar voren gekomen dat het wenselijk is om de rol van de medezeggenschap en het niveau van medezeggenschap bij besluitvorming over onderwijseenheden bestaande uit eenheden van leeruitkomsten op te nemen. Het ISO is van mening dat enkel met instemming van de medezeggenschap het besluit kan worden genomen om opleidingen en/of varianten enkel aan te bieden in de vorm van eenheden van leeruitkomsten. Verder is het ISO tevreden met het instemmingsrecht van de opleidingscommissie omtrent het gedeelte van de Onderwijs- en Examenregeling (hierna: OER) waarin het proces rondom de realisering van het studieplan, de begeleiding van de student en de rol van onderwijsinstellingen en de docent wordt vastgelegd.

De AOb is van mening dat de rol van de medezeggenschap onvoldoende is uitgewerkt. Ook wordt de betrokkenheid van docenten van belang geacht.

In het wetsvoorstel wordt de rol van medezeggenschap niet verder verruimd. Ter verduidelijking over de rol van medezeggenschap is er in de memorie van toelichting een paragraaf nader uitgewerkt.

3.1.8. Propedeuse

De voorgestelde 'kan-bepaling' wordt positief ontvangen door dat deel van de onderwijsinstellingen, die van mening zijn dat een propedeuse niet past bij de filosofie van persoonlijke leerroutes en flexibel onderwijs. Wel wordt opgemerkt dat deze wijziging kan leiden tot verschillende diplomastructuren tussen verschillende inrichtingen van dezelfde opleiding. Bovendien wordt er door meerdere onderwijsinstellingen en het ISO gevraagd om aandacht te besteden aan de doorstroom naar het wetenschappelijk onderwijs vanuit het hoger beroepsonderwijs.

Deze reacties hebben niet geleid tot aanpassing van het wetsvoorstel.

3.1.9. Voltijd

Ondanks dat onderwijsinstellingen het een goede ontwikkeling vinden om voltijdopleidingen ook op basis van leeruitkomsten in te richten, bestaan er ook twijfels over of de doelgroep van voltijdstudenten geschikt is voor het studeren met leeruitkomsten. De AOb heeft de suggestie gedaan om eerst een experiment voor voltijdsopleidingen uit te voeren. De Leido Academy heeft aangegeven dat het aanpassen van de wet op voltijds onderwijs niet genoeg onderbouwd is.

Tijdens de evaluatie van het wetsvoorstel zal hier dan ook specifieke aandacht naar uitgaan. De reacties hebben niet geleid tot verdere aanpassing van het wetsvoorstel.

3.1.10. De kosten en extra werkdruk

Onderwijsinstellingen hebben aangegeven dat de aanvang- en ontwikkelkosten voor leeruitkomsten hoog zijn. Ook zouden er extra middelen nodig zijn om de transitie te kunnen ondersteunen. De AOb geeft aan dat de regeldruk toeneemt, maar dat er geen financiële middelen beschikbaar worden gesteld om dit te ondersteunen. Verder is er ook aangegeven dat er zorgen zijn over toenemende bureaucratie wat tot onnodige werkdruk van docenten kan leiden.

Uit de eindevaluatie van ResearchNed blijkt dat het bekostigde opleidingen veelal lukt om het binnen de bestaande financiële kaders te organiseren.

Dit punt is in het wetsvoorstel verduidelijkt.

3.1.11. Universiteiten

Uit de reactie van de VSNU op de internetconsultatie is gebleken dat universiteiten de meerwaarde van het wetsvoorstel zien, maar dat er nog enkele uitdagingen zijn. De VSNU is het ermee eens dat de keuze voor het werken met eenheden van leeruitkomsten bij de onderwijsinstellingen gelaten moet worden, omdat het niet voor alle opleidingen wenselijk is om hiermee te werken. Daarnaast geeft de VSNU aan dat het experiment alleen bij hogescholen heeft plaatsgevonden, een punt wat ook wordt aangekaart door de Leido Academy. Daardoor acht de VSNU het van belang dat tijdens de evaluatieperiode goede monitoring en evaluatie plaatsvindt door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in afstemming met de sector.

Met het oog hierop is er een evaluatiebepaling opgenomen in het wetsvoorstel. Daarnaast wordt het door de mogelijkheid om voor een mengvorm te kiezen laagdrempeliger voor universiteiten om te gaan experimenteren met eenheden van leeruitkomsten.

3.1.12. Microcredentials

De Nederlandse Raad voor Training en Opleiding (hierna: NRTO) gaf aan dat het noemen van 'microcredentials' in de memorie van toelichting niet gepast is. Microcredentials kennen immers geen formele status in het Nederlandse onderwijsstelsel.

Na de internetconsultatie is de paragraaf over microcredentials uit het wetsvoorstel geschrapt.

3.1.13. Ruimte huidige wet

Volgens de Leido Academy verandert het wetsvoorstel eigenlijk niet veel aan de huidige situatie. Er kan al heel veel, aldus de Leido Academy. Opleidingen kunnen studenten al een zekere vrijheid bieden in het behalen van leeruitkomsten. Binnen deeltijd onderwijs is er meer mogelijk, maar volgens de Leido Academy zijn er verschillende regels die hiermee samenhangen waar geen rekening mee is gehouden, zoals bijvoorbeeld bekostiging, leentermijnen en het bepalen van een diploma in 10 jaar.

Ook de NRTO heeft aangegeven dat er al veel mogelijk is binnen de huidige WHW. De nieuwe toevoegingen betekenen, volgens de NRTO, niet veel verbetering of versterking.

In het wetsvoorstel worden de kaders van het experiment leeruitkomsten verankerd. Dat experiment is positief geëvalueerd, er is een breed draagvlak voor verankering van de mogelijkheden tot flexibilisering van het onderwijs die in het experiment geboden is. Het experiment was nodig, omdat de bestaande kaders in de WHW een flexibele inrichting van het onderwijs niet goed mogelijk maakte. In het wetsvoorstel is naar aanleiding van de reacties

expliciet duidelijk gemaakt dat de WHW voorschrijft dat in de beschrijving van onderwijsseenheden zowel de inhoud als de feitelijke vormgeving van het onderwijs moet worden vastgelegd. Daarmee is het onderwijs in een onderwijsseenheid in beginsel voor iedere student gelijk. In het wetsvoorstel is opgenomen dat een onderwijsseenheid ook een 'eenheid van leeruitkomsten' kan zijn. Bij eenheden van leeruitkomsten staan de leeruitkomsten (de inhoud) vast, zoals bij overige onderwijsseenheden, maar heeft de student de ruimte om zijn leerroute geheel of gedeeltelijk op basis van eigen keuzes in te vullen. De feitelijke vormgeving van het onderwijs is dus flexibel en kan variëren tussen studenten. Deze 'leerwegaafhankelijkheid' van eenheden van leeruitkomsten is een belangrijk onderscheid met de onderwijsseenheden zoals bedoeld in de WHW.

Het wetsvoorstel heeft geen impact op de bekostigingssystematiek, de bekostigings- en deelnamevoorwaarden of de opleidingsduur van studenten. De opmerkingen over bekostiging, leentermijnen en het behalen van een diploma in 10 jaar zijn derhalve niet relevant.

4. Overige reacties

Een aantal reacties op de internetconsultatie hebben niet geleid tot een aanpassing van het wetsvoorstel, omdat deze reacties geen betrekking hebben op de inhoud van het wetsvoorstel.

- De NTRO adviseerde om het experiment vraagfinanciering te heropenen en deze parallel te laten lopen met het experiment leeruitkomsten, voor een gezamenlijke eindevaluatie.
- Het mogelijk maken van van een joint degree programma tussen universiteiten en hogescholen.
- Het gelijktrekken van de mogelijkheid tot een vrije bachelor tussen wo en hbo onderwijs.
- De borging van digitale toegankelijkheid van het onderwijs.

5. Vragen

Ook zijn er verschillende vragen binnengekomen tijdens de internetconsultatie. Deze worden hieronder beantwoord.

1. Wat betekent valideren en waarom worden er hierover afspraken gemaakt in het studieplan?

Valideren is het waarderen en erkennen van de resultaten van leren van de student buiten de opleiding, bijvoorbeeld als de beheersing van leeruitkomsten op basis van werkervaring kan worden aangetoond. Bij het werken met leeruitkomsten kan validering plaatsvinden in het kader van vrijstellingsprocedures of via de tentaminering (leerwegaafhankelijke toets). Afspraken over validering worden in het studieplan vastgelegd als een student in de vrijstellingsprocedure een deel van de leeruitkomsten van een bepaalde eenheid van leeruitkomsten heeft aangetoond, maar nog een ander deel van de leeruitkomsten moet aantonen om de studiepunten van die eenheid van leeruitkomsten toegekend te kunnen krijgen. En afspraken over validering worden in het studieplan vastgelegd als de student in het kader van de leerwegaafhankelijke toetsing resultaten van leren buiten de opleiding gaat inbrengen om de beheersing van bepaalde leeruitkomsten aan te tonen.

2. Als de verantwoordelijkheid van validering ligt bij de examencommissie, wie borgt dan de kwaliteit van deze validering?

In de nieuwe versie van het wetsvoorstel wordt uiteengezet dat valideren op twee manieren kan worden toegepast indien gewerkt wordt met leeruitkomsten: via (1) vrijstellingen en (2) via leerwegaafhankelijke toetsen. In het eerste geval valt het onder de verantwoordelijkheid van de examencommissie zoals het nu ook al in de WHW is geregeld. In het tweede geval gaat het om een beoordeling van een toets en valt het onder de verantwoordelijkheid van de examiner. Ook dit is al geregeld in de WHW. Hierdoor verandert er dus niets aan de WHW, maar is er wel meer duidelijkheid gecreëerd over het begrip valideren en de toepassing hiervan. De rol van de examencommissie met betrekking

tot de borging van de kwaliteit van vrijstellingenprocedures verandert met dit wetsvoorstel dus niet.

3. Waarom schrijft de wet bepaalde terminologie voor die ook door de onderwijsinstellingen zelf gemaakt kan worden?

Uitgangspunt is dat in het wetsvoorstel begrippen en terminologie alleen worden gedefinieerd als een eenduidige interpretatie en toepassing van die terminologie essentieel is voor de borging van de kwaliteit van het onderwijs en voor (het toezicht op) de naleving van wettelijke voorschriften. Onderwijsinstellingen zijn vrij om daarnaast hun eigen (aanvullende) terminologie en begrippenkader te hanteren bij de vormgeving en uitwerking van hun onderwijs(visie).

4. Tot op welke hoogte ondersteunt het wetsvoorstel de doorstroom van studenten die tijdens een opleiding veranderen van variant?

Het instellingsbestuur heeft de keuze om wel of geen propedeutische fase in te stellen voor elke inrichting van een opleiding (voltijd, deeltijd, duaal) die bestaat uit een samenhangend geheel van eenheden van leeruitkomsten. Het instellingsbestuur kan er voor kiezen om onderscheid te maken per inrichting, dus bijvoorbeeld geen propedeutische fase in de deeltijdvariant, maar wel voor de voltijdvariant. Indien hiertoe wordt besloten en als in bepaalde onderwijseenheden van de voltijdse opleidingsvariant het succesvol afgerond hebben van de propedeutische fase een instroomeis is, dan dient uiteraard bij het switchen van een student van de deeltijdse naar de voltijdse opleiding bezien te worden of de student voldoet aan de eisen (naar inhoud en niveau) die van belang zijn voor instroom in die onderwijseenheid. Dat kan bijvoorbeeld door het behaald hebben van bepaalde eenheden van leeruitkomsten van de deeltijdopleiding te hanteren als (alternatieve) instroomeis voor die onderwijseenheid.

5. Wat gebeurt er met de doorstroom naar het wo-onderwijs na het wegvallen van de propedeutische fase?

Het recht op doorstroom naar een wo-bacheloropleiding na het behalen van het propedeutisch getuigschrift van een hbo-bacheloropleiding is al enige tijd afgeschaft. In de praktijk zijn er echter nog wel wo-bacheloropleidingen die studenten toelaten op basis van een behaalde propedeuse van een hbo-bacheloropleiding. Indien een instelling ervoor kiest om bij een bepaalde opleiding(svariant) geen propedeutische fase in te stellen, dan kan dat consequenties hebben voor de doorstroom. Instellingen dienen die consequenties mee te nemen in de afwegingen bij de keuze wel of geen propedeutische fase te hanteren. Dat kan ook betekenen dat afspraken met wo-instellingen over doorstroom moeten worden aangepast. En in alle gevallen is heldere informatievoorziening aan studenten over mogelijkheden en voorwaarden voor doorstroom van belang.

6. Is het mogelijk om onderscheid te maken tussen de onderwijsovereenkomst die bij de start van de opleiding getekend wordt door de student en het halfjaarlijkse studieplan?

Het studieplan en de onderwijsovereenkomst zijn hetzelfde; wat in het experiment leeruitkomsten 'onderwijsovereenkomst' heet, wordt in het wetsvoorstel 'studieplan' genoemd. Het is in die zin alleen een naamswijziging. In het studieplan worden afspraken vastgelegd over leeractiviteiten, de begeleiding en de beoordeling van de student.

7. Waarom blijft het onderscheid tussen duaal en deeltijd onderwijs gehandhaafd in het wetsvoorstel?

Bij het werken met leeruitkomsten is het mogelijk om in het studieplan afspraken te maken over het benutten van de eventuele werkomgeving van de student voor het realiseren van leeruitkomsten. In die zin is het dus mogelijk dat de invulling in deeltijd onderwijs op de invulling bij duaal onderwijs gaat lijken. Er zijn echter ook verschillen tussen deeltijd en duaal onderwijs die blijven bestaan. Dit heeft betrekking op de programmering van het aantal studiepunten per studiejaar (bij deeltijd mag worden afgeweken van de programmering van 60 studiepunten per jaar, bij duaal niet) en op het moment waarop het

(bindend) studieadvies wordt gegeven (bij deeltijd mag dat op een ander moment dan aan het einde van het eerste studiejaar, bij duaal niet). En er zijn verschillen wat betreft de rechten van studenten (studenten deeltijd kunnen geen studievoorschot en geen ov-kaart krijgen). Het opheffen van het onderscheid tussen deeltijd en duaal hoger onderwijs is een ingrijpende stelselwijziging die buiten het bereik van dit wetsvoorstel ligt.

8. Waarom is er gekozen om leeruitkomsten ook te introduceren voor de voltijdse opleidingsvarianten?

Uit de eindevaluatie van het experiment leeruitkomsten in het deeltijd en duaal hoger onderwijs is gebleken dat onderwijsinstellingen erg enthousiast zijn over het werken met leeruitkomsten en het werken met flexibel onderwijs op basis van leeruitkomsten ook willen toepassen in de voltijdse variant van opleidingen. Argumenten die instellingen hiervoor hebben zijn bijvoorbeeld:

- *het werken met leeruitkomsten zorgt voor een grotere praktijkgerichtheid en voor een grotere ervaren relevantie van hetgeen geleerd wordt;*
- *ook in de voltijdopleidingen (doelgroep initiële, jongvolwassen studenten) is sprake van een grote en toenemende diversiteit qua kenmerken, behoeften en situaties van studenten en is het daarom ook wenselijk om tussen studenten te kunnen variëren in leeractiviteiten;*
- *de onderwijservaringen in het voortgezet onderwijs veranderen, instromende studenten zijn steeds meer gewend ruimte te hebben voor eigen keuzes en eigen invulling van leeractiviteiten;*
- *de arbeidsmarkt waar studenten voor worden opgeleid vraagt in toenemende mate om het vermogen de eigen ontwikkeling te kunnen blijven sturen en vormgeven; dat maakt dat de student in de opleiding moet leren het eigen leren te sturen en eigen keuzes te maken en daarin begeleid moet worden.*

Met het wetsvoorstel wordt het voor de instelling mogelijk te bepalen binnen welke opleidingen en opleidingsvarianten er gewerkt wordt met flexibel onderwijs op basis van leeruitkomsten en in welke onderwijseenheden, in welk deel van de opleiding dat gebeurt. Dat maakt het mogelijk om te variëren tussen opleidingsvarianten en aan te sluiten op verschillen tussen doelgroepen. Bijvoorbeeld door in voltijdse opleidingen voor jongvolwassenen te werken met een meer geleidelijke opbouw in de mate van geboden flexibiliteit dan in de deeltijdse opleidingsvariant.

9. Schrijft de student zich nu in voor de opleiding en daarnaast ook voor de 'standaardroute' of de 'eenheden van leeruitkomsten-route'?

Een student schrijft zich in voor de opleiding bestaande uit onderwijseenheden. Onderwijseenheden kunnen bestaan uit eenheden van leeruitkomsten. Naar aanleiding van de reacties in de internetconsultatie wordt in het wetsvoorstel nu mogelijk gemaakt dat er ook mengvormen kunnen bestaan, waarbij een opleiding voor een deel bestaat uit onderwijseenheden, met geprogrammeerd en vaststaand onderwijs, en voor een deel uit eenheden van leeruitkomsten, met ruimte voor eigen invulling van leeractiviteiten en leeromgeving.

10. Op welke manier wordt de kwaliteit van de ondersteuning die de student krijgt wettelijk geborgd?

In het wetsvoorstel staat omschreven dat de NVAO onverminderd de kwaliteit van de opleiding als geheel zal toetsen. Onderdeel daarvan zijn ook de informatievoorziening over de werkwijze met leeruitkomsten, de werkwijze rond het vastleggen van afspraken in studieplannen en de begeleiding van de student. Bovendien moet inzichtelijk worden gemaakt op welke wijze de student gefaciliteerd wordt door de opleiding om de eenheden van leeruitkomsten te kunnen verwerven. Dit mag op opleidingsniveau of per eenheid van leeruitkomsten worden beschreven. Ook wanneer een opleiding volledig bestaat uit eenheden van leeruitkomsten is het instellingsbestuur verplicht minimaal één leerroute te faciliteren, waarvoor is uitgewerkt wat de beschikbare leeractiviteiten voor studenten zijn. De NVAO betreft ook dat aanbod van leeractiviteiten bij de beoordeling van de kwaliteit van de opleiding.

11. Wat als in het vrij gedetailleerde studieplan geen rekening gehouden kan worden met de situatie van een student, denk aan uitgangspositie, werksituatie en behoeften?

In het wetsvoorstel staat dat bij het vaststellen van het studieplan rekening moet worden gehouden met de uitgangspositie, werksituatie, kenmerken en behoeften van de student, omdat dit aspecten zijn die de keuzes van de student voor specifieke leeractiviteiten bepalen. Als de instelling geen leeractiviteiten kan bieden waarin rekening wordt gehouden met (verschillen tussen) situaties, kenmerken en behoeften van studenten hanteert de instelling voor die opleiding een vaststaand programma met onderwijseenheden, waarbij het werken met studieplannen niet van toepassing is.

12. Wie bepaalt het aantal keer dat de student en de opleiding een studieplan vaststellen: de student of de opleiding?

In het wetsvoorstel staat dat een studieplan wordt vastgesteld per 30 studiepunten, of per onderwijseenheid bestaande uit eenheden van leeruitkomsten indien de betreffende eenheid groter is dan 30 studiepunten. Dat is de minimumvereiste waar aan moet worden voldaan. Als een opleiding vaker een studieplan zou willen vaststellen, bijvoorbeeld omdat er wordt gewerkt met eenheden van 20 studiepunten, dan kan dat ook. En het is aan de instelling om te bepalen in hoeverre de student de mogelijkheid krijgt te vragen om het frequenter vaststellen of tussentijds bijstellen van het studieplan.

13. Waarom is het niet mogelijk om een studieplan voor langere tijd vast te stellen?

Het wordt wenselijk en noodzakelijk geacht om een studieplan vast te stellen per 30 studiepunten (of meer, indien het gaat om een eenheid van leeruitkomsten die meer dan 30 studiepunten omvat). Dat zal in de praktijk neerkomen op het vaststellen van een studieplan per half jaar. Het gaat om het vastleggen van concrete afspraken over leeractiviteiten, begeleiding en beoordeling. De inschatting is, mede op basis van ervaringen in het experiment, dat die frequentie nodig is om afspraken op het gewenste niveau van concreetheid vast te leggen, zodat de afspraken de student voldoende richting en houvast bieden. Die frequentie wordt ook nodig geacht om de voortgang te bespreken en om ervoor te zorgen dat het studieplan blijft aansluiten bij de (mogelijk) veranderende situatie en behoeften van de student.